

ІННОВАЦІЙНІ СТАРТАП ПЛАТФОРМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКИХ РОЗРОБОК В УКРАЇНІ

Анотація

У статті розглядається проблема забезпечення фінансування інноваційної діяльності закладів вищої освіти (ЗВО) в умовах стрімких змін науково-технічного розвитку та економічних викликів, зокрема, викликаних військовими витратами і відбудовою критичної інфраструктури. Проаналізовано сучасні джерела фінансування, серед яких міжнародні гранти, венчурні інвестиції, краудфандингові платформи та корпоративні програми, а також особливу роль стартап-конкурсів як механізму залучення ресурсів і стимулювання комерціалізації студентських розробок. Наведено приклади провідних українських стартап-платформ і конкурсів, а також розглянуто міжнародний досвід, зокрема США, для адаптації його вітчизняною системою вищої освіти. Визначено правові аспекти, що регулюють власність на інтелектуальну власність, створену у ЗВО, та підкреслено необхідність удосконалення підтримки держави та правового регулювання.

У сучасних умовах стрімкого розвитку науки та технологій перед закладами вищої освіти (ЗВО) постає проблема забезпечення належного фінансування для підтримки інноваційної діяльності (Пашенко & Хоменко, 2023). Традиційні джерела, такі як державні субвенції, гранти або плата за навчання, вже не в змозі покрити всі

Малафеева Катерина

КПІ ім. Ігоря Сікорського
k.malafeieva@kpi.ua

Ключові слова:

інновації, стартап-конкурси, ЗВО, технологічний трансфер, комерціалізація, державна підтримка, підприємництво

потреби для розвитку студентських ідей та наукових розробок, через військові витрати, відбудову енергетичного сектора, критичної інфраструктури. Тому виникає необхідність пошуку альтернативних джерел фінансування, які дозволять ефективно інтегрувати ЗВО у сучасний

«Driving Economic Recovery: Scaling Digital Education Experiences in Higher Education Institutions»

ринок інновацій (Пашенко & Хоменко, 2023; Олефіренко, 2016).

Серед сучасних джерел фінансування особливе місце займають міжнародні грантові програми, венчурні інвестиції, краудфандингові платформи та корпоративні програми підтримки інновацій. Однак, одним із найбільш перспективних інструментів для залучення фінансових ресурсів є стартап-конкурси, які організовуються за активної участі бізнесу (Олефіренко, 2016). Такі конкурси дозволяють поєднати ідеї молодих новаторів із ресурсами та досвідом представників приватного сектору, створюючи сприятливе середовище для розвитку інновацій та їх подальшої комерціалізації.

Ефективна інтеграція стартап-платформ у діяльність ЗВО здатна не лише сприяти їх економічній стабільності, але й забезпечити студентам реальні можливості для монетизації своїх розробок (Пашенко & Хоменко, 2023; Олефіренко, 2016; Jurgelevičius & Rasiene, 2024). У подальшому, такі підходи сприятимуть формуванню культури підприємництва серед молоді та зміцненню зв'язків між освітою, наукою та бізнесом, сприяють технологічному трансферу та розвитку стартап-екосистем.

Інноваційні стартап-платформи базуються на комплексному підході до організації конкурсів, які передбачають співпрацю між студентами, викладачами, інвесторами та представниками бізнесу. Основні механізми проведення таких заходів включають кілька етапів: підготовка інноваційних ідей, створення прототипів, презентація проектів перед експертною комісією та залучення зовнішнього фінансування для реалізації кращих з них (Олефіренко, 2016; Jurgelevičius & Rasiene, 2024).

У цьому процесі важливу роль відіграють ЗВО, які надають необхідну інфраструктуру, підтримують організацію заходів та сприяють юридичному оформленню прав на розробки. Згідно зі статтею 64 Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» (Верховна Рада України, 2024) та статтею 11 Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» (Верховна Рада України, 2020), майнові права на об'єкти інтелектуальної власності, створені під час виконання науково-

дослідних або дослідно-конструкторських робіт, фінансованих із бюджету, належать закладам вищої освіти як установам-розробникам. Це дозволяє ЗВО отримувати додаткове фінансування від комерціалізації таких розробок, крім випадків, коли об'єкти є державною таємницею або інше визначено законом.

Серед українських стартап-конкурсів та платформ можна виділити:

"Sikorsky Challenge", КПІ ім. Ігоря Сікорського – щорічний конкурс, що об'єднує молодих інноваторів, викладачів та інвесторів для підтримки проектів у галузях ІТ, інженерії, медицини, енергетики тощо (Фестиваль інноваційних проектів «Sikorsky Challenge», n.d.).

"Innovation Fest" – захід, організований Міністерством освіти і науки України, спрямований на підтримку інноваційних ідей серед молоді (Міністерство освіти і науки України, 2020).

Український фонд стартапів (USF) – державна ініціатива, яка надає гранти для фінансування інноваційних проектів. Створений у 2018 році за ініціативою Міністра фінансів України, з 2023 року перейшов до сфери управління Міністерства цифрової трансформації (Що таке УФС, n.d.).

"R&D Platform" – інноваційний кластер при Львівській політехніці, поєднує університети, дослідницькі лабораторії та бізнес-компанії для розробки нових технологій та впровадження інновацій. Надає студентам можливість працювати над реальними бізнес-завданнями (Національний університет «Львівська політехніка», 2023).

ІТ-кластер, при Харківському національному університеті радіоелектроніки – це спільнота, яка об'єднує університети, ІТ-компанії та стартапи і спрямована на створення навчальних програм, інкубацію стартапів та розвиток цифрової економіки (Харківський національний університет радіоелектроніки, 2020).

"Startup Breakthrough", Одеський національний університет імені І. І. Мечникова – проводить програми підтримки молодіжних стартапів із доступом до тренінгів, менторів та фінансування, із значним акцентом на розробку інновацій у сфері науки, екології та інформаційних

«Driving Economic Recovery: Scaling Digital Education Experiences in Higher Education Institutions»

технологій (Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2022).

Інноваційний центр у Києво-Могилянській академії – це центр підприємництва, який пропонує навчання з основ стартап-менеджменту, розробку бізнес-моделей та консультації з юридичних питань, забезпечує підтримку для виходу на міжнародні ринки (Національний університет «Києво-Могилянська академія», n.d.).

Досвід інших країн, зокрема США, є особливо корисним для розвитку стартап-екосистеми в Україні. У США діє низка потужних стартап-платформ і конкурсів, таких як "Techstars", "Y Combinator" та "Startup America". Ці ініціативи базуються на принципах глибокої менторської підтримки, широких мережах інвесторів та значних фінансових ресурсах (Цибульов & Корсун, 2014; Кайкунь & Яструбський, 2024). Наприклад, у рамках "Y Combinator" молоді розробники отримують не лише фінансування, але й доступ до світового ринку інновацій через співпрацю з міжнародними компаніями.

Україна може адаптувати ці підходи, створюючи локальні аналоги, які враховуватимуть специфіку національного ринку. Особливу увагу слід приділити юридичним аспектам, зокрема питанням захисту інтелектуальної власності

(Virchenko et al., 2021). Згідно з українським законодавством, частина прав на розробки, створені на базі університетів, належить ЗВО. Це означає, що у разі успішної комерціалізації проєкту частина прибутку також спрямовується на розвиток університету. Такий підхід забезпечує фінансову сталість ЗВО, водночас мотивуючи студентів до генерування якісних ідей.

Інноваційні стартап-платформи є ефективним інструментом комерціалізації студентських розробок та забезпечення фінансової стабільності ЗВО в сфері інноваційної діяльності. Проведення стартап-конкурсів із залученням бізнесу сприяє формуванню культури підприємництва, розвитку співпраці між освітою та бізнесом і підвищенню конкурентоспроможності українських ЗВО. Водночас, для ефективної реалізації цієї моделі необхідно вирішити низку проблем, зокрема забезпечити більш активну підтримку з боку держави та покращити правові механізми регулювання розподілу доходів від комерціалізації розробок. Подальше дослідження цього напрямку дозволить створити ефективну модель взаємодії між усіма зацікавленими сторонами, що стане основою для сталого розвитку інноваційного середовища України.

Список використаних джерел

1. Jurgelevičius, A., & Raisiene, A. G. (2024). Key factors for student startup success: Insights from higher education professors. *European Conference on Innovation and Entrepreneurship*, 19(1), 280–289. <https://doi.org/10.34190/ecie.19.1.2580>
2. Virchenko, V., Petrunia, Yu., Osetskyi, V., Makarenko, M., & Sheludko, V. (2021). Commercialization of intellectual property: Innovative impact on global competitiveness of national economies. *Marketing and Management of Innovations*, 2, 25–39. <https://doi.org/10.21272/mmi.2021.2-02>
3. Кайкунь, У., & Яструбський, М. Я. (2024). Підходи до комерціалізації результатів інноваційної діяльності спільних підприємств. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку, (1(11)), 105–115. <https://doi.org/10.23939/smeu2024.01.105>
4. Науково-навчальний центр «Інноваційна лабораторія». (n.d.). Національний університет «Києво-Могилянська академія» — Національний університет «Києво-Могилянська академія». Взято з: <https://www.ukma.edu.ua/index.php/science/tsentri-ta-laboratoriji/naukovo-navchalnyi-tsentr-innovatsiina-laboratoriia>
5. Олефіренко, О. М. (2016). Комерціалізація інновацій в Україні: передумови та вітчизняні реалії. *Економіка і суспільство*, (6), 330–341.

«Driving Economic Recovery: Scaling Digital Education Experiences in Higher Education Institutions»

6. Партнер ХНУРЕ — Kharkiv IT Cluster | ХНУРЕ - Харківський національний університет радіоелектроніки. (2020, 25 серпня). NURE. Взято з: <https://nure.ua/partner-hnure-kharkiv-it-cluster>
7. Пашченко, О., & Хоменко, В. (2023). Основні принципи і методи комерціалізації інтелектуальної власності. Створення, охорона, захист і комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвяченої Міжнародному дню інтелектуальної власності : ел. збірник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 293-297.
8. Працівники R&D-центру Університету провели семінар щодо вдосконалення науково-інноваційної діяльності | Національний університет «Львівська політехніка». (2023, 13 листопада). Національний університет «Львівська політехніка». Взято з: <https://lpnu.ua/news/pratsivnyky-rd-tsentr-u-universytetu-provely-seminar-shchodo-vdoskonalennia-naukovo>
9. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій, Закон України № 143-V (2020) (Україна). Взято з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16#Text>
10. Про наукову і науково-технічну діяльність, Закон України № 848-VIII (2024с) (Україна). Взято з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
11. Стартап U-UNITY.COM від випускників ОНУ імені І. І. Мечникова – безкоштовне консультування у пошуку роботи українськими біженцями за кордоном і менторство студентам з питань успішної кар'єри в майбутньому. (2022, 20 червня). Одеський національний університет імені І.І.Мечникова. Взято з: <https://onu.edu.ua/uk/oholoshennia/startup-uunitycom-vid-vypusknikiv-onu-imeni-i-i-mechnykova-bezkoshtovne-konsultuvannia-u-poshuku-roboty-ukrainskymy-bizhentsiamy-za-kordonom-i-mentorstvo-studentam-z-pytan-uspishnoi-kariery-v-maibutnomu>
12. У травні українські винахідники зможуть представити кращі проекти та позмагатися за їхню підтримку – відкрито реєстрацію на «Innovation Fest». (2020, 25 лютого). Міністерство освіти і науки України. Взято з: <https://mon.gov.ua/news/u-travni-ukrainski-vinakhidniki-zmozhut-predstaviti-krashchi-proekti-ta-pozmagatisya-za-ikhnyu-pidtrimku-vidkrito-reestratsiyu-na-innovation-fest>
13. Фестиваль інноваційних проектів «Sikorsky Challenge». (б. д.). Sikorsky Challenge Ukraine. Взято з: <https://www.sikorskychallenge.com/festival-sikorsky-challenge-2024/>
14. Цибульов П. М., Корсун В. Ф. Комерціалізація інтелектуальної власності університетами та науковими установами: досвід США та можливості його використання в Україні. Наука та інновації. 2014. Т. 10, № 3. С. 47-57.
15. Що таке УФС. (б. д.). Український Фонд Стартапів. Взято з: <https://usf.com.ua/about-usf/>